

Prevalentie van en hanteringsgedrag bij stalkingsgerelateerd gedrag onder burenen

KASIA UZIEBLO^a
EMILIE MICHAUX^b
DAGMAR STOCKMAN^c
ANNE GROENEN^d

Een eerste exploratie in Vlaanderen

Panopticon, 38 (1), 9-23

© 2017 Maklu | ISSN 0771-1409 | Januari 2017

- a Hoofdlector, Thomas More Antwerpen & Gastprofessor, Faculteit Psychologie en Pedagogische wetenschappen, Universiteit Gent (Corresp.: Kasia.Uzieblo@thomasmore.be)
- b Praktijkassistent, Leuven Instituut voor Criminologie (LINC), KU Leuven
- c Studente, Universiteit Gent
- d Onderzoeksverantwoordelijke, UCLL Healthy Living, Leuven & Geaffilieerd onderzoeker, Leuven Instituut voor Criminologie (LINC), KU Leuven

ABSTRACT

Prevalence of and coping with stalking-related behavior among neighbors: A first exploration in Flanders.

Stalking among neighbors has received little attention in the literature. The current study aimed to examine the prevalence of stalking-related behavior among neighbors and the coping strategies that neighbors applied when confronted with this behavior. In a community sample of 366 Belgian citizens, 54% was confronted with at least one stalking-related behavior from their neighbor, whereas 10% reported at least five such behaviors. The latter group also experienced more intrusive and illegal behavior compared to the former group. When confronted with this behavior, participants were more likely to contact their informal network (i.e., family and friends) than formal support services (e.g., police and specialized mediation services). A significant group also reported an escalation of the stalking-related behaviors despite an attempt at coping with these behaviors. Current findings highlight the need to increase the knowledge about stalking among neighbors.

Keywords: Stalking, neighbors, coping, conflict resolution

Kernwoorden: Stalking, burenen, hanteringsgedrag, conflicthantering

INLEIDING

Burenen die in onmin leven, het blijkt helaas een veelvoorkomend fenomeen te zijn. Verhalen over burenen die elkaar het leven zuur maken, halen regelmatig de media. Onlangs nog haalde een uit de hand gelopen burenruzie het nieuws waarbij een buur het huis van een andere buur had omheind met prikkeldraad¹. Hoewel slechts enkele extreme gevallen met ernstige of soms dodelijke gevolgen in de media gerapporteerd worden, benadrukken enkele grootschalige studies bij de Belgische en Nederlandse bevolking de wijdverspreidheid van het fenomeen. Een recente ondervraging bij 2.000 Belgen toonde aan dat één op drie

¹ Burenruzie: buurman omheint buurvrouw met prikkeldraad, 10 februari 2014, Het Nieuwsblad.

respondenten al ooit eens een conflict had met zijn buur (Grote Burenenquête, 2012). Dit komt overeen met bevindingen uit Nederland waaruit blijkt dat 20% à 30% van de populatie enige vorm van burenoverlast ervaart (Nieuwenhuis, Völker & Flap, 2013). Bovendien blijven dergelijke burenconflicten vaak niet zonder gevolgen. In eigen land zorgen burenconflicten bij één op vijf bewoners voor stress en leiden ze bij één op acht buurtbewoners tot onveiligheidsgevoelens. Eén op tien respondenten geeft aan dat de burenruzie hen letterlijk ziek maakt (Grote BURENENQUÊTE, 2012). Burenruzies werden tot op heden voornamelijk vanuit een sociologische invalshoek onderzocht, waarbij voornamelijk het verband tussen deze ruzies en buurtkenmerken onder de loep genomen werd (CHESHIRE & FITZGERALD, 2015). Wetenschappelijk onderzoek naar niet-sociologische verklaringen blijft echter tot op heden beperkt. Ook ontbreekt het aan een duidelijk theoretisch kader bij de studie van de ongewenste gedragingen die buren ten aanzien van elkaar stellen. Daarom beoogt de huidige bijdrage dit specifieke gedrag vanuit een nieuw perspectief te benaderen: het ongewenste gedrag wordt benaderd vanuit de theorieën omtrent stalking.

In wat volgt wordt de term stalking nader toegelicht. Vervolgens wordt de huidige theoretische en empirische kennis aangaande stalkingsgerelateerd gedrag onder buren enerzijds en aangaande het hanteringsgedrag bij burenconflicten anderzijds beschreven. Hierna wordt ingegaan op de doelstellingen van de huidige studie.

1. STALKING

Stalking wordt in de wetenschappelijke literatuur gedefinieerd als *'the constellation of behaviours in which one individual inflicts on another repeated unwanted intrusions and communication.'* (PATHÉ & MULLEN, 1997, p. 12). Stalking is sinds 1998 strafbaar in België en valt binnen ons juridisch systeem onder 'belaging'. Belaging is strafbaar indien *'Hij die een persoon heeft belaagd terwijl hij wist of had moeten weten dat hij door zijn gedrag de rust van die bewuste persoon ernstig zou verstoren'* (Art. 442 bis SW). Het valt op dat zowel de wetenschappelijke operationalisering als de juridische definitie een discretionaire ruimte inbouwen waardoor stalking moeilijk af te bakenen is van ander ongewenst gedrag zoals pesten en ruzies (GROENEN, 2006; MALSCH, GROENEN, DE KEIJSER & VERVAEKE, 2009). Aan de hand van het concrete gedrag kan men immers moeilijk oordelen of het stalking dan wel ongewenst gedrag betreft. Stalking wordt immers gekenmerkt door een breed spectrum aan gedragingen gaande van gedragingen die in een bepaalde context sociaal aanvaardbaar zijn (vb. herhaaldelijk bloemen versturen) tot duidelijk onaanvaardbare, en zelfs criminele gedragingen (vb. diefstal en doodsb bedreigingen uiten ten opzichte van dierbaren). Om te oordelen of bepaald gedrag onder stalking valt, hanteert men zowel in de praktijk als in onderzoek doorgaans twee criteria: (1) herhaling (*hoe frequent komt het gedrag voor?*) en (2) aanhoudendheid (*hoe lang komt het ongewenst gedrag voor?*). Maar hoe frequent en aanhoudend moet het gedrag zijn, vooraleer men van stalking kan spreken? THOMPSON en DENNISON (2013) hebben dit uitgebreid onderzocht en stellen dat de aanhoudendheid aan zich een minder sterk criterium is. Zij stellen concreet een grenswaarde van vijf of meer ongewenste gedragingen voorop om van stalking te kunnen spreken.

2. STALKINGSGERELATEERD GEDRAG ONDER BUREN

Voornamelijk, indien niet uitsluitend, erkent de literatuur dat stalkingsgerelateerd gedrag onder buren voorkomt. In deze studies wordt het belang van de relatie tussen dader en slachtoffer naar voor geschoven in de voorspelling van het soort stalkinggedrag, de ernst van het stalkinggedrag, de duur van het stalkinggedrag, en de gevolgen voor het slachtoffer

(RACINE & BILLYCK, 2014; SHERIDAN & LYNDON, 2010). Klassiek wordt een onderscheid gemaakt tussen drie types van relaties tussen slachtoffers en daders: onbekenden, kennissen die elkaar persoonlijk kennen maar geen seksuele relatie hebben gehad, en (voormalige) intimi die een seksuele relatie hebben (gehad). De uitgebreide onderzoeksinteresse voor stalking bij (ex-) intimi heeft stalking bij andere doelgroepen overschaduwd (McEWAN & STRAND, 2013). Wanneer stalking door kennissen dan toch onderwerp van onderzoek is, worden de verschillende subtypes van relaties (o.a. collega's, vrienden, familie, burenen) vaak onder eenzelfde noemer geplaatst waardoor de subtypes zelden afzonderlijk worden onderzocht. Hoewel de wetenschappelijke aandacht voor stalking door kennissen groeit (vb. stalking in professionele relaties; CARR, GORANSON, ANDERS & DRUMMOND, 2014), maakt stalking tussen burenen tot op heden geen voorwerp uit van gepubliceerd wetenschappelijk onderzoek. Het blijft dus nog onduidelijk in welke mate dit soort gedrag tussen burenen voorkomt. Een bijkomende pertinente vraag is de vraag op welke wijze de slachtoffers van dergelijk stalkingsgerelateerd gedrag reageren. Willen we de aanpak van dit ongewenst gedrag onder burenen optimaliseren, dan is dergelijke informatie onontbeerlijk.

Doch zijn er enige parallellen te trekken tussen stalking en burenruzies. De door burenen gerapporteerde pesterijen, (vb. post onderscheppen; het verspreiden van onwaarheden en roddels) beledigingen en bedreigingen liggen in lijn met de in wetenschappelijk onderzoek operationele vormen van stalking (SPITZBERG & CUPACH, 2007). Daarnaast kunnen burenen conflicten -net als bij stalking (SPITZBERG & CUPACH, 2007)- persistent van aard zijn. Belgisch maar ook internationaal onderzoek toont aan dat op klachten over geluidsoverlast na, burenen het vaakst geconfronteerd worden met doelgerichte en herhaaldelijke bedreigingen, pesterijen en beledigingen (JAARVERSLAG BUURT- EN BURENBEMIDDELING, 2010; JANSSEN, MEIJER & BONGERS, 2010). Tenslotte zal minstens één betrokken partij het gedrag van de ander (in casu de buur) als onaanvaardbaar, vervelend, een inbreuk op de privacy en/of zelfs als beangstigend ervaren (PAQUIN & GAMBRILL, 1994), wat tevens kenmerkend is voor stalking.

3. HANTERING VAN BURENCONFLICTEN

Sluimerende conflicten tussen burenen kunnen een ernstige ondermijning betekenen van hun welzijn (VOLS, TASSENAAR & JACOBS, 2015). De specifieke context van burenen noodzaakt een efficiënte en doelgerichte aanpak van burenenstalking des te meer. De fysieke nabijheid en het verlies aan privacy kunnen de negatieve gevolgen voor slachtoffer immers versterken (SPIERINGS & PEPPER, 2002). Het beëindigen van een burenenruzie is echter allesbehalve vanzelfsprekend. Bewoners die overlast ervaren door hun burenen slagen er niet altijd in om de problemen te bespreken en goede afspraken met elkaar te maken (SHERPS, 2001). Wanneer ze zich niet in staat achten om de problemen zelf op een constructieve manier aan te pakken, nemen ze meestal contact op met de politie. Politie-inspecteurs worden regelmatig opgeroepen in het kader van burenenruzies (BLACK, 2005). Zij staan echter vaak machteloos om het probleem aan de basis aan te pakken, omdat het moeilijk of zelfs onmogelijk is om de initiator van de ruzie te identificeren (HIELKEMA *et al.*, 2009). Ze treden dus eerder verzoenend dan bestraffend op, zelfs bij gewelddadige interacties (BLACK, 2005). Dit stuit op heel wat onbegrip en ongenoegen bij de betrokken burgers. Ze wenden zich dan naar de vrederechter in de hoop hun gelijk te halen en een einde te maken aan de ruzie (HANDBOEK BURENBEMIDDELING, 2010). Hoewel wereldwijd steeds vaker strenge juridische sancties worden uitgesproken, wordt hiermee de onderliggende oorzaak van het geschil niet altijd aangepakt (VOLS, 2014). Het einde van de procedure betekent dus niet noodzakelijk dat er een einde wordt gemaakt aan het geschil. De klassieke politionele en justitiële tussenkomsten blijken met andere woorden niet altijd effectief te zijn in de aanpak van conflicten tussen burenen (DELEVE, 2009).

Mede om die reden maar ook om de werklast van politie en vrederecht te ontlasten, werd burenbemiddeling als een maatschappelijke veiligheidshandhaving in het leven geroepen (VAN GRUNDERBEECK, 2014). Burenbemiddeling laat zich omschrijven als een buitengerechtelijke manier van conflictafhandeling om de communicatie tussen twee burens opnieuw toe te laten (HANDBOEK BUURTBEMIDDELING, 2010). Deze alternatieve aanpak werd het eerst vormgegeven in het San Francisco van de jaren zeventig en vormde de blauwdruk voor diverse projecten over heel Europa. Vandaag kan men deze vorm van buitenrechtelijke conflictantering terugvinden in alle grote Vlaamse steden². Het opzet van burenbemiddeling is tweevoudig (MOSTINCKX, 2009). Enerzijds wil men escalaties tegengaan door conflicten, frustraties en irritaties vroegtijdig in de kiem te smoren en zo een effectievere aanpak ervan te garanderen (BARTHOLEYNS, BELLIS & DE FRAENE, 2000). Anderzijds streeft men ernaar om de zelfredzaamheid van buurtbewoners te vergroten door de afhandeling van hun problemen opnieuw in hun handen te leggen (DELEVE, 2009).

De toenemende populariteit van burenbemiddelingsprojecten uit zich niet alleen in het toenemend aantal gemeenten dat dergelijke diensten aan hun burgers aanbiedt, maar blijkt eveneens uit de stijging in de hoeveelheid dossiers waar de burenbemiddelingsdiensten jaarlijks mee worden geconfronteerd (JAARRAPPORT BURENBEMIDDELING GENT, 2010; 2011; 2013; JAARVERSLAG BUURT- EN BURENBEMIDDELING, 2011; 2012). Tot op heden blijft onduidelijk of deze stijging te wijten is aan een toename in het aantal burenruzies of dat het te danken is aan een grotere bekendheid van de bemiddelingsdiensten. Voorgaand onderzoek evalueert de interventies van dergelijke bemiddelingsdiensten als overwegend succesvol (ALBERTS, HEISTERKAMP & MCPHEE, 2005; HEDEEN, 2004). De vraag rijst of bewoners ook bij confrontatie met stalkinggedrag zich tot deze instanties richten, dan wel dat zij op een andere wijze met dergelijk ongewenst gedrag neigen om te gaan.

4. HUIDIGE STUDIE

Het doel van de huidige studie is tweeledig. Vooreerst beoogt dit onderzoek na te gaan in welke mate burens geconfronteerd worden met stalkingsgerelateerd gedrag. Ten tweede is dit onderzoek er op gericht om het hanteringsgedrag van respondenten die geconfronteerd worden met stalkingsgerelateerd gedrag door hun burens in kaart te brengen. Een antwoord op deze vragen zou kunnen leiden tot vernieuwde inzichten betreffende de aard van ongewenste gedragingen binnen een burenscontext alsook het hulpzoekend gedrag van de betrokkenen. Deze informatie dient op zijn beurt de verdere optimalisatie van de aanpak van dergelijk gedrag onder burens. De twee voorgenoemde vragen werden in de huidige studie onderzocht aan de hand van een online survey die via diverse kanalen (o.a. facebook, flyers en krantenadvertenties) verspreid werd.

4.1. Methode

Steekproef

In totaal namen 405 Vlamingen deel aan het huidig onderzoek. Gegevens van 39 deelnemers (10%) werden echter niet gebruikt voor verdere analyses daar deze deelnemers niet

² Burenbemiddeling kende in België voor het eerst een wettelijke verankering tijdens de ministerraad van juni 2009 waar het werd erkend als officiële methodiek voor conflictafhandeling (referentie ministerraad). Inmiddels wordt burenbemiddeling geregeld bij Koninklijk Besluit van 21 februari 2010. In 2010 werd burenbemiddeling door het European Crime Prevention Network voorgesteld als een best practice voor criminaliteitspreventie. De projecten burenbemiddeling zijn ondergebracht in lokaal integraal veiligheidsbeleid van de steden en gemeenten.

aan het inclusie criterium van 18 jaar voldeden of omdat ze onvoldoende vragen (i.e. >25%) hadden ingevuld. Dit resulteerde uiteindelijk in een steekproef van 366 deelnemers. Onder hen namen 286 vrouwen (79%) deel aan het onderzoek. De leeftijd van de deelnemers varieerde tussen 18 jaar en 75 jaar met een gemiddelde leeftijd van 30.92 jaar ($SD = 13.44$). De overgrote meerderheid (98%) van de deelnemers gaf aan over minstens een middelbaar schooldiploma te beschikken. Ongeveer de helft van de deelnemers beschikte over een diploma van een hogeschool (26%) of universiteit (25%).

Meetinstrumenten

Bij aanvang van de websurvey kregen de mensen algemene informatie over het doel en het opzet van de studie. Hierna werd bevraagd of zij een geïnformeerde toestemming voor deelname aan de huidige studie wilden geven. De personen die een dergelijke toestemming gaven, kregen vervolgens de drie delen van de websurvey in de hierboven beschreven volgorde aangeboden. De onlinesurvey omvatte de volgende drie onderdelen:

In een *eerste deel* werden de socio-demografische kenmerken van de deelnemers bevraagd waaronder geslacht, leeftijd, burgerlijke staat, opleidingsniveau, het aantal personen waarmee de deelnemers samenwoonden en de aanwezigheid van huisdieren. Verder werden de woonst- en buurtkenmerken van de deelnemers bevraagd zoals het type woonst, de ligging van de woonst en het aantal burens. In deze vragenlijst werd ook gevraagd hoe de deelnemers de kwaliteit van de relatie met hun burens percipieerden en hoe vaak ze in contact kwamen met hun burens.

Het *tweede deel* peilde naar ervaringen met stalkingsgerelateerde gedragingen door burens aan de hand van twee zelfrapportage vragenlijsten. Door het gebrek aan bestaande meetinstrumenten om burenstalking in kaart te brengen, werkten de onderzoekers met bestaande vragenlijsten over stalking en pasten die aan naar burenstalking. De overgrote meerderheid van de vragenlijsten naar stalking is immers gericht op stalking bij (ex-) partners (FOX, NOBLES & FISHER, 2011), zo ook de gebruikte vragenlijsten voor deze studie: de Stalking Behavior Checklist (COLEMAN, 1997) en de Unwanted Pursuit Behavior Inventory (LANGHINRICHSEN-ROHLING, PALAREA, COHEN & ROHLING, 2000). De Stalking Behavior Checklist (COLEMAN, 1997) is een schaal met 25 items die ontwikkeld is om ervaringen met verschillende gedragingen (vb. 'iemand ongewenste cadeaus geven', 'inbreken bij iemand') na een relatiebreuk te bestuderen. De items weerspiegelen het breed spectrum van stalkingsgerelateerd gedrag. De vragenlijst bevat een goede interne consistentie (Cronbach's $\alpha = .82$) (ROBERTS, 2005). De Unwanted Pursuit Behavior Inventory wil aan de hand van 26 items het voorkomen en de frequentie van een breed gamma van ongewenste gedragingen bij (ex-) partners nagaan. Cronbach's α van .81 wijst op een sterke interne consistentie van de vragenlijst (LANGHINRICHSEN-ROHLING *et al.*, 2000). De voornoemde zelfrapportage vragenlijsten werden als volgt aangepast. Items met een expliciete verwijzing naar de specifieke relationele context werden niet opgenomen in deze studie (vb. 'Schade berokkenen aan je nieuwe partner', 'Ervoor zorgen dat je kinderen bij je worden weggehaald door een valse verklaring af te leggen bij de politie', 'Je verplichten tot seksueel contact na de relatiebreuk'). Andere items werden aangepast teneinde te voldoen aan de bestudeerde context (vb. het item 'Hoe vaak beschadigde je ex-partner de bezittingen van je nieuwe partner?' werd aangepast naar 'Hoe vaak beschadigde je buur jouw bezittingen?'). Deze aanpassingen aan de stalkingsvragenlijsten resulteerde in een zelfrapportage vragenlijst bestaande uit 26 items die in de huidige studie als intern consistent werd bevonden (Cronbach's $\alpha = .70$). Hierbij werd geopteerd voor een ja/nee antwoordformaat. De frequentie van stalkingsgerelateerd gedrag werd gemeten door de scores voor de verschillende gedragingen op te tellen gaande van 0 tot 26. In dit onderzoek werd ervoor gekozen om stalking te

operationaliseren in navolging van de optimale cutoff van vijf gedragingen die door THOMPSON en DENNISON (2008) voorgedragen wordt. Er werden drie groepen deelnemers gevormd: een groep die geen enkel stalkingsgerelateerd gedrag rapporteert (geen stalking); een groep die tussen één en vier gedragingen rapporteert (ongewenst gedrag); en ten slotte een groep die minstens vijf gedragingen rapporteert (stalking).

Tot slot werd in het *derde* deel gepeild naar het hanteringsgedrag van stalkingsgerelateerd gedrag door burens. Deelnemers die in de tweede vragenlijst verklaarden dat ze ooit met dergelijk gedrag waren geconfronteerd, dienden eerst aan te geven wie volgens hen de verantwoordelijkheid droeg voor dat gedrag (henzelf, de burens of allebei). Vervolgens werd gevraagd hoe ze op die gedragingen hadden gereageerd. Op basis van de typologie van copinggedrag van SPITZBERG en CUPACH (2007) werden drie antwoordcategorieën opgesteld: het negeren van het ongewenste gedrag, contact opnemen met een derde en het rechtstreeks aanspreken van de burens. Vervolgens werd gevraagd of dit copinggedrag een vermindering van ongewenst gedrag tot gevolg had gehad of eerder had geleid tot een escalatie van het ongewenst gedrag. Er werd gevraagd aan deelnemers die de ongewenste gedragingen aan een derde hadden gerapporteerd, aan wie deze gedragingen werden gerapporteerd en hoe lang het had geduurd vooraleer ze het ongewenste gedrag hadden gerapporteerd. Tot slot werd gepeild naar toekomstig copinggedrag. Zo werd enerzijds gevraagd of ze een verhuis zouden overwegen indien dergelijk gedrag zich opnieuw zou voordoen. Anderzijds werd gevraagd bij wie ze in de toekomst hulp zouden zoeken om het probleem op te lossen.

Procedure

Het onderzoek werd georganiseerd in samenwerking met Commissaris D'HAESE van de politiezone Haacht-Keerbergen-Boortmeerbeek. Studenten uit de bacheloropleiding Toegepaste Psychologie van de Thomas More hogeschool werkten in kader van hun bachelorproef mee aan de dataverzameling. Meer specifiek stonden zij in voor de verspreiding van de oproep tot deelname aan de studie.

Bij de rekrutering van de steekproef werd in eerste instantie gebruik gemaakt van een virtuele sneeuwbalmethode. Een dergelijke online onderzoeksmethodologie wordt in toenemende mate in de gedragswetenschappen gehanteerd. Het laat immers toe om op een relatief eenvoudige wijze de ervaringen van een brede populatie alsook van specifieke subgroepen te onderzoeken (BALTAR & BRUNET, 2012; MCINROY, 2016) en om een geografisch verspreid doelpubliek te bereiken (EYSENBACH & WYATT, 2002). In de huidige studie werden de uitnodigingen door de proefleiders verspreid via Facebook. Daarnaast hebben de proefleiders de oproep per e-mail naar hun netwerk verstuurd. Via beide kanalen werd telkens gevraagd om de oproep verder te verspreiden en om dusdanig een zogenaamd sneeuwbal effect te bekomen. Daar we wilden voorkomen dat we door deze sneeuwbalmethode enkel de directe omgeving van de proefleiders zouden bevragen, werden door de proefleiders ook flyers op diverse plaatsen (o.a. lokale supermarkten, treinstation) verspreid en werden advertenties geplaatst in lokale kranten. Deze beheldden steeds de link naar de websurvey. Mensen werden uitgenodigd om deel te nemen aan een onderzoek naar relaties tussen burens. Opzettelijk werden de termen ruzie, conflict, pesten of stalking vermeden om bevooroordeelde antwoorden bij de deelnemers tot een minimum te herleiden. Respondenten dienden minstens 18 jaar te zijn om te mogen deelnemen aan het onderzoek.

Statistische analyses

De resultaten werden bekomen aan de hand van SPSS voor windows versie 22.0. De data werden aan de hand van Chi²-tests en FISHER exact tests geanalyseerd. Voor de non-parametrische continue variabelen werd gebruik gemaakt van MANN-WITNEY U tests en KRUSKAL-WALLIS tests. Resultaten werden significant bevonden indien $p < .05$.

4.2. Resultaten

Prevalentie van stalkingsgerelateerd gedrag onder burens

Gemiddeld rapporteerden de deelnemers 1.74 stalkingsgerelateerde gedragingen door hun burens ($SD = 2.06$). Tabel 1 geeft een overzicht van de gerapporteerde gedragingen. De meest gerapporteerde gedragingen waren 'Onverwachts opduiken op plaatsen waar jij ook bent' (43%), 'Jou begluren' (23%) en 'Onverwachte bezoeken aan huis' (22%).

TABEL 1. PREVALENTIE STALKINGGERELATEERDE GEDRAGINGEN

Poging tot inbraak in woning	1%
Inbraak in woning	1%
Poging tot inbraak in auto	0%
Inbraak in auto	0%
Dreiging tot toebrengen van schade	4%
Poging tot toebrengen van schade	3%
Toebrengen van fysieke schade	0%
Ongewenst post of e-mail gelezen	4%
Schade toebrengen aan eigendom	9%
Dreiging tot toebrengen van schade aan zichzelf	1%
Ongewenst telefoontjes	6%
Ongewenst bezoek thuis	22%
Achternvolgen	1%
Bellen en ophangen	0%
Ongewenste geschenken	2%
Begluren	23%
Ongewenst bezoek op het werk	0%
Ongewenste berichten achterlaten	13%
Familie en dierbaren bedreigen	3%
Toebrengen van schade aan familie en dierbaren	2%
Ongewenst betrekken in conversatie	16%
Informatie opvragen over u bij omgeving	15%
Dreiging tot vrijgeven van schadelijke informatie over u	1%
Schadelijke informatie vrijgeven over u	4%
Opduiken op plaatsen waar u ook aanwezig bent	43%
Bezittingen gestolen van u	2%

Wanneer als cutoff-waarde vijf gedragingen werden gehanteerd (THOMPSON & DENNISON, 2008), bleek dat ongeveer één derde van de deelnemers (36%) nog nooit in contact was gekomen met stalkingsgerelateerd gedrag door hun burens (groep 'geen stalking'). De helft

(54%) van de steekproef rapporteerde tussen één en vier stalkingsgerelateerde gedragingen (groep 'ongewenst gedrag'). Eén op tien deelnemers (10%) viel in de stalkingsgroep. Deze laatste groep werd in vergelijking met de groep 'ongewenst gedrag' significant vaker geconfronteerd met alle types van stalkingsgerelateerde gedragingen met uitzondering van 'ongewenste berichten op je voicemail achterlaten' en 'opduiken op plaatsen waar jij ook bent' (zie Tabel 2). De deelnemers uit de stalkingsgroep werden dus niet alleen geconfronteerd met meer ongewenst gedrag, ze kregen ook vaker te maken met de meest ernstige vormen van stalkingsgerelateerd gedrag.

TABEL 2. PREVALENTIE STALKINGGERELATEERDE GEDRAGINGEN VOOR GROEP 'ONGEWENST GEDRAG' EN GROEP 'STALKING'

	Ongewenst gedrag (1 tot 4 gedragingen)	Stalking (minstens 5 gedragingen)	X ²
Poging tot inbraak in woning	0%	4%	11,17***
Inbraak in woning	0%	4%	11,17***
Poging tot inbraak in auto	0%	0%	n.s.
Inbraak in auto	0%	0%	n.s.
Dreiging tot toebrengen van schade	1%	15%	30,83***
Poging tot toebrengen van schade	1%	12%	16,07***
Toebrengen van fysieke schade	0%	1%	5,55*
Ongewenst post of e-mail gelezen	2%	12%	22,66***
Schade toebrengen aan eigendom	4%	34%	36,86***
Dreiging tot toebrengen van schade aan zichzelf	1%	6%	7,86***
Ongewenst telefoontjes	5%	16%	16,99***
Ongewenst bezoek thuis	15%	70%	50,20***
Achtervolgen	0%	3%	1,87
Bellen en ophangen	0%	0%	/
Ongewenste geschenken	1%	7%	9,73**
Begluren	17%	66%	42,90***
Ongewenst bezoek op het werk	0%	1%	5,55*
Ongewenste berichten achterlaten	14%	23%	n.s.
Familie en dierbaren bedreigen	1%	14%	29,32***
Toebrengen van schade aan familie en dierbaren	1%	6%	12,51***
Ongewenst betrekken in conversatie	10%	49%	26,87***
Informatie opvragen over u bij omgeving	10%	47%	25,49***
Dreiging tot vrijgeven van schadelijke informatie over u	0%	6%	11,17***
Schadelijke informatie vrijgeven over u	0%	18%	50,94***
Opduiken op plaatsen waar u ook aanwezig bent	54%	64%	n.s.
Bezittingen gestolen van u	1%	7%	12,51***

Noot. * $p < .05$; ** $p < .01$; *** $p < .001$

De drie groepen vertoonden ook onderlinge verschillen voor wat betreft de kenmerken van hun algemeen contact met de buur. Zo hadden de deelnemers uit de stalkingsgroep minder vaak contact met hun burens in vergelijking met de andere participanten ($U = 2925$, $z = -1.91$, $p < .05$). Bovendien percipieerden deze deelnemers de kwaliteit van de relatie met hun burens als minder positief (respectievelijk $X^2(2) = 49.48$, $p < .001$; $X^2(2) = 32.71$, $p < .001$). Desalniette-

min bleek dat, ondanks het hogere aantal stalkingsgerelateerde gedragingen waarmee deze groep werd geconfronteerd, 17% van de deelnemers uit de stalkingsgroep de kwaliteit van de relatie met hun burens als positief beschreef.

Hanteringsgedrag bij confrontatie met stalkingsgerelateerd gedrag van burens

Aan deelnemers die aangaven geconfronteerd te zijn geweest met minstens één vorm van stalkingsgerelateerd gedrag door hun burens, werd gevraagd om vragen over hun hanteringsgedrag te beantwoorden. Hoewel 235 deelnemers minstens één stalkingsgerelateerd gedrag rapporteerden, vulden 170 deelnemers (72%) de vragen over rapporteringsgedrag in.

Gemiddeld heeft ongeveer een derde van de deelnemers het stalkingsgerelateerd gedrag aan een buitenstaander gerapporteerd (33.3%), een derde van de deelnemers heeft het gedrag genegeerd (28.6%), en een derde van de deelnemers heeft rechtstreeks de buur hierover aangesproken (38.1%). De deelnemers uit de stalkingsgroep rapporteerden vaker het stalkingsgerelateerde gedrag aan een derde ($X^2(1) = 16.22, p < .001$) in vergelijking tot de deelnemers uit de groep 'ongewenst gedrag'. Vrienden (69%) en familieleden (61%) werden in het algemeen het vaakst in vertrouwen genomen, terwijl een derde van de deelnemers de politie inlichtte over het ongewenste gedrag. Redenen die werden aangehaald om de politie niet te contacteren waren: de problematiek was niet ernstig genoeg om de politie in te schakelen, de politieburens hulp was ontoereikend om het probleem op te lossen, de problematiek viel volgens de deelnemers buiten de bevoegdheid van de politie en een escalatie van de burensruzie werd vermeden. Tenslotte bleek dat 5% van de deelnemers contact opnam met een gespecialiseerde dienstverlening zoals burensbemiddelingsdiensten.

Over het algemeen bleek dat -ongeacht de hanteringsmethode- ongeveer twee derde van de deelnemers rapporteerde dat het stalkingsgerelateerde gedrag stopte. Maar bij ongeveer één derde van de deelnemers escaleerde het gedrag verder, ongeacht de interventies die ze ondernamen. Vooral het melden van de gebeurtenissen aan een derde bleek het gedrag te doen stoppen (57%) in vergelijking met het negeren van het gedrag (25%) en het aanspreken van de burens (31%). Deze bevindingen bleken niet significant te verschillen tussen de groep ongewenst gedrag en de stalkingsgroep.

Indien het ongewenste gedrag zich in de toekomst opnieuw zou voordoen, zouden de meeste deelnemers (94%) veeleer de politie of het vrederecht contacteren. Slechts enkele deelnemers (4%) zouden in dit geval rechtstreeks contact opnemen met de burensbemiddelingsdienst.

De belangrijkste factor die samenhang met het hanteringsgedrag van de deelnemers was de gepercipieerde verantwoordelijkheid voor het ongewenste gedrag. Over het algemeen schreven de deelnemers uit de stalkingsgroep de verantwoordelijkheid voor het stalkingsgerelateerde gedrag vaker toe aan hun burens in vergelijking met de andere deelnemers ($X^2(2) = 6.20, p < .05$). Geen enkele deelnemer uit deze groep legde de verantwoordelijkheid voor het stalkingsgerelateerde gedrag bij zichzelf. Het toeschrijven van de verantwoordelijkheid aan de buur werkte bovendien het rapporteringsgedrag van de deelnemers in de hand ($X^2(2) = 27.14, p < .001$). Bovendien bleek dat de perceptie van verantwoordelijkheid eveneens samenhang met de gepercipieerde effectiviteit van de ondernomen reactie op het ongewenst gedrag. Deelnemers die de verantwoordelijkheid voor het stalkingsgerelateerde gedrag aan hun burens toeschreven, rapporteerden vaker een toename in het stalkingsgerelateerd gedrag na hun reactie ($X^2(2) = 5.08, p < .05$).

5. DISCUSSIE

Het doel van de huidige studie was tweeledig. In eerste instantie werd de prevalentie van stalkingsgerelateerde gedragingen ten aanzien van burens nader onderzocht. In het huidige onderzoek werden 366 Vlamingen bevroegd. Twee derde van de deelnemers gaf aan minstens één maal geconfronteerd te zijn geweest met ongewenst gedrag door hun burens. In navolging van de operationalisering van THOMPSON en DENNISON (2008) werd stalking in dit onderzoek gedefinieerd als de aanwezigheid van minstens vijf verschillende stalkingsgerelateerde gedragingen. Eén op tien deelnemers voldeed aan deze definitie. De groepen verschillen niet enkel in de frequentie van stalkingsgerelateerde gedragingen, maar ook in de aard van de ervaren gedragingen. Zo werd de stalkingsgroep vaker met intrusief (vb. schadelijke informatie vrijgeven en begluren) en zelfs wetovertredend gedrag (vb. schade aan eigendom toebrengen en het stelen van bezittingen) geconfronteerd. Opvallend was de vaststelling dat stalkingsgerelateerd gedrag door burens niet noodzakelijk samenhangt aan een negatieve perceptie van de relatie met de desbetreffende buur. Een deel van de gestalkte deelnemers beschouwde de relatie met hun burens alsnog als positief. Deze discrepantie kan mogelijk verklaard worden door het verschil in definitie. Vragenlijsten die concrete gedragingen bevragen, kunnen leiden tot een verhoogde prevalentie-inschattingen (PAQUIN & GAMBRILL, 1994). Ook in deze studie bleek dat aanzienlijk meer deelnemers aangaven geconfronteerd te zijn met concrete vormen van ongewenst gedrag door hun burens vergeleken met het aantal deelnemers die de relatie op een globale manier als negatief beschreef. Daarnaast onderstreept deze bevinding het belang van perceptie bij de evaluatie van stalkingsgerelateerd gedrag. Ook voorgaande studies die zich op andere vormen van stalking richtten, onderschrijven het belang van perceptie van het slachtoffer (GROENEN, 2006). In deze context wordt dan ook vaak gezegd dat *'Stalking lies in the eye of the beholder'* (MULLEN, PATHÉ & PURCELL, 2009). Dat perceptie hier een belangrijk gegeven is, brengt echter belangrijke nadelen met zich mee. Uit diverse studies is immers gebleken dat de ernst van het stalkingsgerelateerd gedrag vaak verkeerd wordt ingeschat en dit omwille van foutieve, doch hardnekkige overtuigingen aangaande stalking (SCOTT, RAJAKARUNA, SHERIDAN & SLEATH, 2014). Recent onderzoek toont aan dat de perceptie van de ernst van het stalkingsgerelateerd gedrag sterk bepaald wordt door de aard van de relatie tussen slachtoffer en pleger. Concreet wordt het stalkingsgerelateerd gedrag door een ex-partner of een kennis als minder ernstig gepercipieerd dan wanneer ditzelfde gedrag door een onbekende tot het slachtoffer gesteld wordt, wat niet strookt met de empirische bevindingen hieromtrent (SCOTT, RAJAKARUNA & SHERIDAN, 2014). Men stelt misvattingen niet alleen bij slachtoffers of plegers vast, maar ook bij bijvoorbeeld hulpverleners en politie (McKEON, McEWAN & LUEBBERS, 2015), zeker wanneer deze minder werkervaring hebben met stalking (WELLER, HOPE & SHERIDAN, 2013). Dergelijke misvattingen kunnen verregaande gevolgen hebben voor wat betreft de besluitvorming inzake het stalkingsgerelateerd gedrag. Een verkeerde inschatting van de problematiek kan bijvoorbeeld tot een laattijdige of zelfs inadequate interventie van slachtoffer, politie en/of hulpverlener leiden. De huidige onderzoeksresultaten suggereren dat ook bij stalkingsgerelateerde gedragingen onder burens perceptie een belangrijke rol speelt. Zo blijkt onder meer dat een belangrijk deel van de personen die veelvuldig met dergelijke gedragingen geconfronteerd worden, niet geneigd is om professionele hulp in te schakelen omdat het gedrag bijvoorbeeld als onvoldoende ernstig werd beschouwd. Verder onderzoek naar de percepties aangaande stalkingsgerelateerd gedrag onder burens alsook naar de factoren die deze percepties beïnvloeden is dan ook essentieel, wil men adequate interventies door zowel slachtoffers als professionele diensten bevorderen.

Een tweede doelstelling van dit onderzoek betrof het hanteringsgedrag van burens die met stalkingsgerelateerde gedragingen geconfronteerd worden. Opvallende verschillen in het type hanteringsgedrag werden niet vastgesteld: negeren van het gedrag, de buur aanspreken en of een derde persoon aanspreken kwamen grosso modo evenveel voor. Wel werd vastgesteld dat voornamelijk de stalkingsgroep aan een derde partij rapporteerde. Dit suggereert dat de frequentie van het aantal gedragingen een belangrijke rol speelt bij het rapporteringsgedrag. Ook de meer intrusieve aard van de gedragingen die deze groepervaarde, kan het rapporteringsgedrag gefaciliteerd hebben. Voorgaand onderzoek suggereert dat voornamelijk de ernst van het stalkingsgedrag, de aard van de relatie tussen stalker en slachtoffer en een criminele voorgeschiedenis bij de stalker het rapporteringsgedrag van slachtoffers voorspellen (REYNS & ENGLEBRECHT, 2010, 2014). Concreet stelt men vast dat slachtoffers die ernstige gevolgen van het stalkingsgedrag ervaren (vb. fysieke letsels en belemmerd worden in zijn/haar werk door het stalkingsgedrag) en die weet hebben van een criminele voorgeschiedenis van de stalker, eerder geneigd zijn om het stalkingsgedrag aan derden te rapporteren (REYNS & ENGLEBRECHT, 2010). De resultaten aangaande de aard van de relatie zijn minder eenduidig. Sommige studies tonen aan dat slachtoffers eerder geneigd zijn om stalkingsgedrag te rapporteren wanneer dit gedrag door intimi gesteld wordt, dan wanneer kennissen (REYNS & ENGLEBRECHT, 2010) of vreemden het gedrag stellen (REYNS & ENGLEBRECHT, 2014). Andere studies stellen dan weer het omgekeerde patroon vast (JORDAN, WILCOX & PRITCHARD, 2007). De huidige resultaten suggereren bovendien dat de perceptie van verantwoordelijkheid voor het stalkingsgerelateerd gedrag een belangrijke rol kan spelen bij het rapporteringsgedrag: voornamelijk deelnemers die de verantwoordelijkheid aan hun burens toeschreven, lichtten een derde partij in over dit gedrag. Een diepgaande analyse van de diverse onderliggende mechanismen bij het rapporteringsgedrag laat de huidige studie echter niet toe. Toch is verder onderzoek naar dit complexe beslissingsproces van slachtoffers noodzakelijk. Een beter begrip van het rapporterings- en hulpzoekend gedrag van personen die met stalkingsgerelateerd gedrag geconfronteerd worden, is belangrijk, aangezien dit rapporteringsgedrag in grote mate bepaalt of het slachtoffer de nodige ondersteuning en hulp krijgt. Een belangrijke bevinding betreft tevens de gepercipieerde effectiviteit van het hanteringsgedrag. Hoewel het stalkingsgerelateerd gedrag bij de meeste deelnemers stopte, escaleerde het gedrag bij een derde van de deelnemers. De effectiviteit van hanteringsgedrag heeft echter nog nauwelijks aandacht gekregen in de literatuur.

De deelnemers die zich tot een derde partij richtten betreffende het stalkingsgerelateerd gedrag van de buur, bleken voornamelijk vrienden en familieleden – in de literatuur ook wel het informele netwerk genoemd – te contacteren. Formele of professionele netwerken werden in mindere mate gecontacteerd: een derde van de deelnemers deed een beroep op de politie, terwijl gespecialiseerde hulpverleningsdiensten als burenbemiddingsdiensten door nauwelijks 5% ingelicht werden. Slachtoffers van misdrijven, inclusief slachtoffers van stalking lijken zich inderdaad in eerste instantie tot informele netwerken te richten. Slechts een minderheid neemt contact op met een formele dienst (BJÖRKLUND, HÄKKÄNEN-NYHOLM, SHERIDAN & ROBERTS, 2010; MCCART, SMITH & SAWYER, 2010). Dit onevenwicht brengt onder meer een verminderde betrouwbaarheid van prevalentieingen van slachtofferschap en een verminderde kans op de identificatie en aanhouding van daders met zich mee (REYNS & ENGLEBRECHT, 2014). Net als in voorgaand stalkingsonderzoek (GALEAZZI, BUCAR-RUCMAN, DEFazio & GROENEN, 2009), toont deze studie aan dat slechts een zeer beperkte groep bij een gespecialiseerde hulpverleningsdienst soelaas zoekt. Daarenboven gaven deze deelnemers aan dat, indien zij opnieuw geconfronteerd zouden worden met stalkingsgerelateerd gedrag door hun buur, eerder geneigd zouden zijn om politie of justitie in te schakelen dan een dergelijke hulpverleningsdienst. Burenbemiddeling beoogt echter de werklust van politie

inzake burenconflicten te verlichten (VAN GRUNDERBEECK, 2014), maar de praktijk leert dat het doorgaans pas opgestart wordt na een politionele tussenkomst (JAARRAPPORT BURENBEMIDDELING GENT, 2010; 2011; 2013; JAARVERSLAG BUURT- EN BURENBEMIDDELING, 2011; 2012). Onze resultaten ondersteunen enerzijds het belang van een verdere optimalisatie van de samenwerkingsbanden tussen burenbemiddelingsdiensten en politie. Maar anderzijds zou gekeken moeten worden naar het bewerkstelligen van een rechtstreekse weg naar de bemiddelingsdiensten. Enkel op die manier wordt het preventieve doel van de niet-strafrechtelijke alternatieve conflicthanteringsmethodiek bereikt. Toekomstig onderzoek zou daarom moeten nagaan wat de achterliggende redenen zijn bij contactname van formele en informele netwerken. In de huidige studie werd echter niet dieper ingegaan op de redenen waarom de voorkeur werd gegeven aan justitiële instanties boven gespecialiseerde hulpverleningsdiensten. Diverse hypothesen kunnen bijgevolg worden aangehaald die hier een verklaring voor zouden kunnen bieden. Zo is het mogelijk dat de betreffende gemeenten en steden niet over een gespecialiseerde hulpverleningsdienst beschikken waardoor hier ook geen beroep op kan worden gedaan. Het is tevens plausibel dat deze diensten nog niet voldoende bekend waren bij de deelnemers. Nederlands onderzoek toont aan dat kennis over de mogelijke alternatieve conflicthanteringsmethodieken positief samenhangt met het inschakelen van burenbemiddeling (ILLERHUES, 2010).

CONCLUSIE

De huidige studie is naar ons weten de eerste studie die zich op stalkingsgerelateerd gedrag binnen een burenccontext focust. Hoewel de huidige studie op deze manier een meerwaarde vormt, kent de studie net als iedere empirische studie enkele methodologische beperkingen. Vooreerst werd gebruik gemaakt van een niet-aselecte steekproef. Concreet werd bij de onlinerekrutering gebruik gemaakt van een sneeuwbalmethodiek. Onderzoek toont aan dat deze methode waardevol kan zijn voor het rekruteren van minder goed bereikbare groepen (BALTAR & BRUNET, 2012) alsook van deelnemers uit diverse geografische gebieden (EYSENBACH & WYATT, 2002). Desalniettemin brengt deze rekruteringsmethode een selectiebias met zich mee: de steekproef is hierdoor niet representatief voor de populatie en er is kans op zelfselectie. Dit laatste houdt in dat personen die door het thema getriggerd worden (bijvoorbeeld doordat het onderzoeksonderwerp hen aanbelangt) eerder geneigd zijn om aan een dergelijke studie deel te nemen (EYSENBACH & WYATT, 2002). Ook de rekrutering via de verspreiding van flyers en de plaatselijke kranten laat geen aselecte steekproeftrekking toe. De kenmerken van de deelnemers wijzen inderdaad op een niet-representatieve steekproef: de deelnemers waren voornamelijk vrouwen en personen met een hogere opleidingsgraad. Bovendien baseerde de studie zich uitsluitend op zelfrapportage, wat zekere vertekeningen met zich meebrengt door bijvoorbeeld de formulering van de vragen of een sociaal wenselijke responsstijl van de deelnemer. Hoewel online survey's steeds meer als een wijdverspreid en waardig alternatief voor de reguliere 'pen-en-papier' afnames beschouwd worden, gaat ook deze methode gepaard met enkele nadelen (vb. het ontbreken aan controle, selectiebias) die de betrouwbaarheid en de representativiteit van de resultaten in het gedrang kunnen brengen (EYSENBACH & WYATT, 2002). Tenslotte bracht de operationalisatie van het stalkingsgerelateerde gedrag enkele beperkingen met zich mee. Zo werd door gebrek aan gevalideerde instrumenten gebruik gemaakt van bestaande zelfrapportage vragenlijsten die zich op stalkingsgerelateerd gedrag bij (ex-) partners richten. Het is dan ook aannemelijk dat bepaalde stalkingsgerelateerde gedragingen die meer eigen zijn aan de burenccontext alsook andere vormen van antisociaal gedrag hierdoor niet gedetecteerd werden (Fox *et al.*, 2011). De huidige operationalisering laat daarnaast niet toe na te gaan of de stalkingsgerelateerde

gedragingen een onderliggend, al dan niet wederzijds conflict tussen de burens signaleerden. Ook liet het ja/nee antwoordformaat geen genuanceerde kijk toe op de frequentie van ieder specifiek gedrag. Met andere woorden kan men niet nagaan hoeveel keer eenzelfde gedrag heeft plaatsgevonden.

Ondanks de voorgenoemde beperkingen geeft het huidig onderzoek vernieuwende inzichten aangaande stalkingsgerelateerd gedrag onder burens. De huidige onderzoeksresultaten dienen in eerste instantie als bewustmaking: stalkingsgerelateerd gedrag komt wel degelijk in een burencanxtext voor. Ongeveer de helft van de deelnemers rapporteerde een tot vier stalkingsgerelateerde gedragingen en 10% rapporteerde meer dan vijf stalkingsgerelateerde gedragingen. Ook de aard van het gedrag verschilde tussen deze twee groepen, waarbij de laatste groep vaker met intrusief en zelfs wetovertredend gedrag geconfronteerd werd. Bij confrontatie met stalkingsgerelateerd gedrag waren de deelnemers eerder geneigd om op informerele netwerken een beroep te doen. Indien men een formele netwerk contacteerde, betrof dit doorgaans de politie. Slechts een minderheid nam contact op met een gespecialiseerde hulpverleningsdienst. Verder onderzoek naar de kenmerken van stalkingsgerelateerd gedrag onder burens, de plegers en de slachtoffers, alsook naar het hulpzoekend gedrag bij de slachtoffers zou niet alleen van theoretische waarde zijn. Dergelijk bijkomend onderzoek zou de praktijk de nodige tools kunnen geven bij confrontatie met dit soort gedrag.

REFERENTIES

- ALBERTS, J.K., HEISTERKAMPS, B.L. & MCPHEE, R.M. (2005). Disputant perceptions of and satisfaction with a community mediation program. *The International Journal of Conflict Management*, 16, 218-244.
- BALTAR, F. & BRUNET, I. (2012). Social research 2.0: virtual snowball sampling method using Facebook. *Internet Research*, 22(1), 57-74.
- BARTHOLEYS, F., BELLIS, P. & DE FRAENE, D. (2000). *Médiation de quartier et justice à Charleroi*. Recherche réalisée par le Centre de recherches criminologiques de l'ULB, Charleroi, Service de Médiation de quartier.
- BJÖRKLUND, K., HÄKKÄNEN-NYHOLM, H., SHERIDAN, L. & ROBERTS, K. (2010). Coping with stalking among university students. *Violence and Victims*, 25(3), 395-408.
- BLACK, D. (2005). Geschillenbeslechting door de politie. In GRIFFITHS, J. & WEYERS, H. (eds.) *De sociale werking van het recht*. Nijmegen, Nederland: Ars Aequi Libri.
- Cahier Burenbemiddeling* (2010). Politiezone Sint-Truiden, Gingelgom en Nieuwerkerken.
- CARR, M., GORANSON, A., ANDERS, C. & DRUMMOND, D. (2011). Stalking of the mental health professional: Reducing risk and managing stalking behavior by patients. *Journal of Threat Assessment and Management*, 1(1), 4-22.
- COLEMAN, F.L. (1997). Stalking and the circle of domestic violence. *Journal of Interpersonal Violence*, 12(3), 420-432.
- DELEVE, M. (2009). *Burenbemiddeling met vrijwillige bemiddelaars. Mandaat van de burenbemiddelaar: spanningsveld tussen bemiddeling en hulpverlening*. Ongepubliceerd eindwerk. Kortrijk: Katholieke Hogeschool Kortrijk.
- EYSENBACH, G. & WYATT, J. (2002). Using the Internet for surveys and health research. *Journal of Medical Internet Research*, 4(2), 76-94.
- FOX, K.A., NOBLES, M.R. & FISHER, B.S. (2011). Method behind the madness: An examination of stalking measurements. *Aggression and Violent Behavior*, 16, 74-84.

- GALEAZZI, G.M., BUCAR-RUCMAN, A., DEFazio, L. & GROENEN, A. (2009). Experiences of Stalking Victims and Requests for Help in Three European Countries. A Survey. *European Journal on Criminal Policy and Research*, 15(3), 243-260.
- GROENEN, A. (2006). *Stalking: Risicofactoren voor fysiek geweld*. Antwerpen, België: Maklu.
- Grote Burenenquête (2012). Een enquête in opdracht van Humo, Moustique en Fintro. Verkregen op 5 december 2016, via www.humo.be/humo-archief/94917/humos-grote-burenenquete.
- Handboek Buurtbemiddeling*. (2010). FOD Binnenlandse Zaken. Brussel.
- HEDEEN, T. (2004). The evolution and evaluation of community mediation: Limited research suggests unlimited progress. *Conflict Resolution Quarterly*, 22(1-2), 101-133.
- HIELKEMA, H., GOUDRIAAN, C., GROENEWOUD J., LANGELOO, A.M., VELDHUIZEN, E. & DE VRIES, D. (2009). *Burenoverlast. Remedies tegen de overlastgevende buur*. Apeldoorn, Nederland: Maklu.
- ILLERHUES, M. (2010). *Belemmeringen voor het inschakelen van buurtbemiddeling*. Enschede: Universiteit Twente.
- Jaarrapport Burenbemiddeling Stad Gent* (2010). Lokale Preventie en Veiligheid, Departement Strategie en Coördinatie: TROCH N. & COLLE P.
- Jaarrapport Burenbemiddeling Gent* (2011). Eerste jaarrapport burenbemiddeling Gent, werkjaar 2011. Lokale Preventie en Veiligheid, Departement Strategie en Coördinatie: TROCH N. & COLLE P.
- Jaarrapport Burenbemiddeling Gent* (2013). Lokale Preventie en Veiligheid, Departement Strategie en Coördinatie: TROCH N. & COLLE P.
- Jaarverslag 2011. Buurt- en Burenbemiddeling*. STAD ANTWERPEN.
- Jaarverslag 2012. Buurt- en Burenbemiddeling*. STAD ANTWERPEN.
- JANSEN, M., MEIJER, S. & BONGERS, K. (2010). *Buurtbemiddeling in perspectief: Een praktijk-evaluatie*. Utrecht : Centrum Criminaliteitspreventie Veiligheid (CCV).
- JORDAN, C., WILCOX, P. & PRITCHARD, A. (2007). Stalking acknowledgement and reporting among college women experiencing intrusive behaviors: Implications for the emergence of a 'classic stalking case.' *Journal of Criminal Justice*, 35(5), 556-569.
- LANGHINRICHSEN-ROHLING, J., PALAREA, R.E., COHEN, J. & ROHLING, M.L. (2000). Breaking up is hard to do: Unwanted pursuit behaviors following the dissolution of a romantic relationship. In K.E. DAVIES, I.H. FRIEZE & R.D. MAIURO (Eds.), *Stalking: Perspectives on victims and perpetrators* (pp. 112-137). New York, NJ: Springer.
- MALSCH, M., GROENEN, A., DE KEIJSER, J. & VERVAEKE, G. (2009). Dealing with stalking: Police intervention or court decision? *International Review of Victimology*, 16(1), 51-65.
- MCCART, M.R., SMITH, D.W. & SAWYER, G.K. (2010). Help Seeking Among Victims of Crime: A review of the Empirical Literature. *Journal of Traumatic Stress*, 23(2), 215-222.
- McEWAN, T.E. & STRAND, S. (2013). The role of psychopathology in stalking by adult strangers and acquaintances. *Australian and New Zealand Journal of Psychiatry*, 47(46), 546-555.
- McKEON, B., McEWAN, T. E. & LUEBBERS, S. (2014). 'It's Not Really Stalking If You Know the Person': Measuring Community Attitudes That Normalize, Justify and Minimise Stalking. *Psychiatry, Psychology and Law*, 22(April), 291-306.
- McINROY, L. B. (2016). Pitfalls, potentials, and ethics of online survey research: LGBTQ and other marginalized and hard-to-access youths. *Social Work Research*, 40(2), 83-93.
- MOSTINCXK, J. (2009). Buurtbemiddeling. Een model van actief burgerschap: de 'San Francisco Community Boards'. *Nieuwsbrief vzw Sugnomè*, 3, 20-24.
- MULLEN, P.E., PATHÉ, M. & PURCELL, R. (2009). *Stalkers and their victims (2nd ed.)*. Cambridge, United Kingdom: Cambridge University Press.

- NIEUWENHUIS, J., VÖLKER, B. & FLAP, H. (2013). 'A bad neighbour is as great a plague as a good one is a great blessing': On negative relationships between neighbours. *Urban Studies*, 50(14), 2904-2921.
- PATHE, M. & MULLEN, P. (1997). The impact of stalkers on their victims. *British Journal of Psychiatry*, 170, 12-17.
- PAQUIN, G.W. & GAMBRILL, E. (1994). The problem with neighbors. *Journal of Community Psychology*, 22(1), 21-32.
- RACINE, C. & BILLYCK, S. (2014). Classification systems for stalking behaviors. *Journal of Forensic Science*, 59(1), 250-254.
- REYNS, B. W. & ENGLEBRECHT, C. M. (2010). The stalking victim's decision to contact the police: A test of Gottfredson and Gottfredson's theory of criminal justice decision making. *Journal of Criminal Justice*, 38(5), 998-1005.
- REYNS, B. W. & ENGLEBRECHT, C. M. (2014). Informal and Formal Help-Seeking Decisions of Stalking Victims in the United States. *Criminal Justice and Behavior*, 41(10), 1-17.
- ROBERTS, K.A. (2005). Women's experience of violence during stalking by former romantic partners. Factors predictive of stalking violence. *Violence Against Women*, 11(1), 89-114.
- SCOTT, A. J., RAJAKARUNA, N. & SHERIDAN, L. (2014). Framing and perceptions of stalking: the influence of conduct severity and the perpetrator-target relationship. *Psychology, Crime & Law*, 20 (April 2015), 242-260.
- SCOTT, A. J., RAJAKARUNA, N., SHERIDAN, L. & SLEATH, E. (2014). International Perceptions of Stalking and Responsibility The Influence of Prior Relationship and Severity of Behavior. *Criminal Justice and Behavior*, 41(2), 220-236.
- SHERIDAN, L. & LYNDON, A. E. (2010). The influence of prior relationship, gender, and fear on the consequences of stalking victimization. *Sex Roles*, 66(5-6), 340-350.
- CHESHIRE, L. & FITZGERALD, R. (2015). From Private Nuisance to Criminal Behaviour: Neighbour Problems and Neighbourhood Context in an Australian City. *Housing Studies*, 30(1), 100-122.
- SJERPS, M. (2001) *Beter een goede buur. De methode van buurtbemiddeling. Een introductie*, Landelijke Expertisecentrum Buurtbemiddeling, Utrecht.
- SPIERINGS, F. & PEPPER, B. (2002). Effects of voluntary mediation in the neighbourhood. *Employee Assistance Quarterly*, 18(2), 1-28.
- SPITZBERG, B.H. & CUPACH, W.R. (2007). The state of the art of stalking: Taking stock of the emerging literature. *Aggression and Violent Behavior*, 12(1), 64-86.
- THOMPSON, C.M. & DENNISON, S.M. (2008). Defining relational stalking in research: Understanding sample composition in relation to repetition and duration of harassment. *Psychiatry, Psychology and Law*, 15(3), 482-499.
- VAN GRUNDERBECK, S., (2014). Politie als partner in herstelrecht. In Ponsaers, P., Moor, L.G., D'Haese, W. & Smeets, M.E. (eds.). *Cahier Politiestudies Jaargang 2014: Politie en haar maatschappelijke partners*. Antwerpen, België: Maklu.
- VOLS, M. (2014). Neighbors from hell: problem-solving and housing laws in the Netherlands. *The Arizona Summit Law Review*, 7 (3), 507-526.
- VOLS, M., TASSENAAR, P.G. & JACOBS, J.P.A.M. (2015), Dutch Courts and Housing Related Anti-social Behaviour. A first statistical analysis of legal protection against eviction. *International Journal of Law in the Built Environment*, 2, 148-161.
- WELLER, M., HOPE, L. & SHERIDAN, L. (2013). Police and Public Perceptions of Stalking: The Role of Prior Victim-Offender Relationship. *Journal of Interpersonal Violence*, 28(2), 320-339.